

№ 34

წ. 11

წელიწადი 5 მ., ნაწევარ წლით 3 მ., კალკულირებული 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება ქართლ-სახოც. კანტორაში და „სორაპანის სტამბაში“. მისამართი: Тифлиς, ред. „Театри да Цховреба“ იოს. იმედავილი

№ 34

კ ვ ი რ ა 26 ლ ვ ი ნ ე ო ზ ი ს თ ვ ი

1914 წ.

26 ლ ვ ი ნ ე ო ზ ი ს თ ვ ი

წინ თუ უკან?

წინსვლა სიცოცხლე, უკუვრდომა ანუ ერთ აღვლის გაჩერება—სიკვდილი.

ბევრისათვის ეს კეშმარტება ჯერ კადვე საცილობელი ყოფილა

აი, თუ არა:

ამ დღეებში ადგილობრივ გაზეთებში გამოცხადდა—ქართ. დრამ. საზ. გამგეობამ გადასწყვიტა დასი დაითხოვოსო.

ეს მაშინ, როდესაც ქართ. დრამ. საზოგადოებას უნდა ედღესასწაულნა თავისი არსებობისა და სეზონის წარმოების 35 წლის თავი.

ეს მაშინ, როდესაც სრულიად საქართველოს სცენის მოღვაწეთა ყრილობის კამათი მოისმინა, ახალი დასი შეადგინა და სასცენო ხელოვნების ახალ გზაზე გატარება გადასწყვიტა.

ეს მაშინ, როცა დასში სულ ახალგაზდანი შემოიკრიბა, ბევრი უცხო მხრიდან მოწვეული, რომელთაც, ჩვეულებისამებრ, წელიწადში მხოლოდ ხუთი თვის არსებობის სახსარი აღუთქვა.

რა მოხდა?

ნუ თუ მართო ისა, რომ თეატრი დაწვა, შემოსავალი შემოაკლდა?

ამ შემთხვევაში ხომ სახსრის გამოძებნა, საშუალებათა გამონახვა საჭირო (ფულის შოვნა, ადგილების ფასების დაკლებით ხალხის მოზიდვა, საგულისხმო რეპერტუარის შექმნა) და არა უკან დახევა.

რა უნდა ჰქმნას დასმა და მის ანაბრად დარჩენილმა ქართულმა სასცენო ხელოვნებამ თბილისში?

ნუ თუ გამგეობას დაიწყებდა, რომ წრევანდელი დასის შედგენა განსაკუთრებულ მიზნით მოჰხდა—რაც უნდა ნივთიერი ზიანი მოჰსვლოდა, გამგეობას საგანგებოდ შემუშავებული რეპერტუარი ეწარმოებინა განსაკუთრებულის ანსამბლით, რომ ახალი კვალი გაველო, ქართული სასცენო ხელოვნება ახალ გზაზე გამოეყვანა? რაც უნდა დასჯდომოდა, ახალი სამხატვრო გემოვნება გამოეჩინა, საკუთარი აუდიტორია შეექმნა და მხოლოდ კასის აწვევა-დაწვევითარ ეხელმძღვანელა? ერთი სიტყვით, ხელი შეეწყო ქართული დრამატული ხელოვნების განვითარებისათვის...

დამოილომა დასმა ხომ უნდა შეადგინოს ამხანაგობა წარმოდგენების სამართავად და შემოსავლის გადიდების მიზნით, ხშირად ხელოვნების მოთხოვნილებათა საზიანოდ, პიესები და წარმოდგენები მაყურებელთა იაფ გემოვნებას შეუფარდოს?!

ანუ ამ მხრითაც რომ არა ჰქონდეს დასს შემოსავალი, მაშინ ხომ უნდა ვანიტანტენ: უფრო სვებედნიერნი სადმე ფარულულებს შეეფარნენ, ხოლო ნაკლებ ბედნიერთ შიმშილით დლიონ დღენი ავისნი სამშობლო სცენის მესვეურთა გომობით?

და მერე ეს იქნება ქართ. დრამ. სასცენო ხელოვნების განვითარების ხელის შეწყობა, აყვავება?!

აწ არსებულ დასს შეუძლიან მხოლოდ და მხოლოდ რიგიან ანსამბლით დადგმულ იდეურ პიესებში მიიზიდოს მაყურებელი, ისეთი წარმოდგენებით, რომლებშიაც კერძო არტისტი-გმირები კი არ იბრწყინებენ, არამედ პიესის მთლიანობა—დგმა აზრი. ამ მხრით მუშაობა შესაძლოა მხოლოდ მაშინ, როდესაც დასს ექნება ბინა, ცხოვრების სახსარი, დამუშავებული სული...

და თუ გამგეობამ ყოველივე ეს ვერ გაითვალისწინა და ერთის ხელის მოსმით მსურს დიდი საქმის შეფერხებას, მაშინ დროა. საზოგადოების წევრთა დღევანდელმა საზოგადო კრებამ ყოველივე უნდა ასწონ-დასწონოს და ქართულ სასცენო ხელოვნებას ააცი-ღინოს ის საფრთხე, რომელიც მოელის დღის დათხოვნით...

ბატონებო, დიდი ხანი არ არის, რაც ჩვენმა სცენამ ახალ გზაზე წინ გადასდგა ნაბიჯი და ნუ თუ ახლა უკან დაახევინებთ, ანუ ერთ ადგილზე გაიყინებით?

ხოლო თუ საზოგადო კრებაც გამგეობის გადაწყვეტილებას დაეთანხმა, მაშინ, რა-ღა თქმა უნდა, თვითონ დასმა უნდა ივისროს მძიმე ტვირთის — წრევანდელი სეზონის — გაძლოლა შეერთებულის ძალით და არა დაქსაქსით.

წინ, წინ ისწრაფეთ და არა უკან!..

მაგრამ იქნება ბევრმა შემოგვიძახოს — რა-ღა დროს დასი და წარმოდგენებია, ვერა ხედავთ ომიანობამ ჩვენს სამშობლოს უწყია?

ამან არ უნდა შეგვაფერხოს.

**მაშ რა
ქვანთ?**

მართალია ომიანობის ლეგაღრუბლები ჩვენს სამშობლოსაც ჩამოაწვა, მართალია ჩვენმა მრავალტანჯულმა სამშობლომ 150-200 ათასამდე რჩეული ვაჟაკი გაგზავნა ბრძოლის ველზე და დღეს ახალი განსაცდელი მოგველის მაგრამ ამით სასოწარკვეთილებას არ უნდა მივცნეთ... ჩვენი სამშობლო მრავალსაუკუნეთა განმავლობაში არა ერთ გზის ყოფილა სათამაშო ბურთად გადაქცეული, მაგრამ... აწყალინ წასულან, მოსულან — ქვიშა-ნი კი დარჩენილან!

დაე, ივრკვიროს თოფ-ზარბაზანმა, ჩვენ მიანც ბრძნულის სიღინჯით, დამშვიდებულის გულით უნდა მოვეულოდინოთ მომავალს. და თუ გადმოლახეს ჩვენი ქვეყანა, შეეხენ ჩვენს მიწა-წყალს — მამულ-დიდულს, ჩვენს სახლს და კარს, მაშინ დილაღ, რომ წოდებისა და მიმართულების განურჩევლად ერთის გრძნობით — მამულის დაცვის გრძნობით — აღტყინდებით თავდამცემთა პასუხის საგებლოდ და მამაპაპათასაგლავ სავანეთა დასაცავად, თავის საპატრონოდ... მანამდე კი არ გემართებს ადრევე გულის გახეთქა, დაქსაქსულობა, შიშა... დაე, ჩვენს წმიდა ტაძარში კვალად

ენთოს სიყვარულისა, თვითცნობიერებისა და წინსვლის ლამპარა...

თუ მესვეურ-პატრონი არ ვპატრონობს, შენვე უნდა უპატრონო თავსა შენსა. ამიტომაც ჩვენმა მხანობებმაც უნდა ისწავლონ საკუთარ ფეხზე დადგომა, თავის თავის პატრონობა!..

როდემდის?!

ეპ, ბელო ჩემო! ჩემს სიციცხლეში სულ შენს ნებაზე მითამაშნია, მოგიკლავს ბევრი კარგი ნუგეში, ტბილ ოცნებაზე გინავარდნია. სისხლისა ცრემლით დამწევი თვალები, გულზე მატყვია შენი ბრკალები.

ი. ჭავჭავაძე

რადღე უხილავა ძაღის შეონებათ უფადრება კვალ და კვალა გვადვს, — იგი თავზანდაძმეკმის სანახელებით დაგვატუღება სოფე თავს, თითქოს აშითა ბურს ვამოგვცვადს და მოგვავთანს ჩვენი დაქსაქსულობა, უმწეო მდგომარეობა, ბედრეული და მრავალ-ტანჯულა სამშობლო და უნდა შეგვკერთოს ერთის გრძნობით და ერთის მანწრავებთ.

ამ დაღ გრძნობას განვიცდიდით, როდესაც ელვის სისწრაფით მოკვდა საქართველოს ეოკელ კუთხეს დაღებულ იდაის ვერგვად მოკვდის აშავი და დაბღებულნი შეიღბა საქართველოსი, ერთის მწუხარებით შეერთებულნი, დავტირდით ჩვენი მოამაგას და ადმსრდელის გვამს; აშავ გრძნობას განვიცდიდით ახლა, როდესაც დაღებულ ერთეულ ტანძრისკან შეგვრხა მსდღოდ-და ფერფლი და გამურული კვდლები. საქართველოს ეოკელ კუთხიდან გასმის გლოკიას ზანა, ევვად დასტირის თავის ერთეულ დანაკლისს და გულ-ხათუქქული გულს-საკლავად ჭტადებს და ეკითხება თავის ბეს: "როდემდის?!"

დადი ხანია ეს "როდემდის" არ შორებს მის ბაკეთ და რაც დრო მიდის, მით უფრო ძლიერდება და შრისხანა იგი ამნაკვანესი.

აი, ერთსელ ეიდეგ განასმე შრისხანე მთელს საქართველოში გაერთიანებული ამნაკვანესი: "როდემდის?!" და მრავალ-ტანჯულა ერმა აშავად გაუსწორა თვალა უღმობედ ბეს, რადგანაც ივრძნა ძალა ერთობისა და ერისკულოვანობისა.

ს ი ე ვ ა რ უ ლ ი

(დასასრული ინკასულ კვირის ნომერი 33 ,,თ. და ც.)

„ზადვადგინათ დიდებულა ერთგულეი ტაძარი!“ — გრგვინაჲს ეველას ერთხმად: მოხუცია და ჭაბუკი, ერი თუ ბერი, თავადი თუ გლეხი, მუშა თუ ვაჭარი.

აი, სად არის ბედნიერება!

დაად! უნდა აღსდგეს ის ტაძარი, სადან თავისუფლად ვაისმის ეველგან დევნილი ქართული ენა, სადან ქართველი ქართველს ჭირსა სქამს, სადან მშობლიური ჭინკები სუფსა და გულს ესაღბებობან, სადან წარსული, — სისხლით და ცრემლით ნაბანი, — წარმოგვიდგება თვალწინ, განვირდით აწმეის და შარავნადგდით მოსილი იმედი დიდებულაის მითაჲლისა ტაგვი-მუქებს გზას.

ტაძარი იგი უნდა იყოს დიადი! მის სიძირეველს ძვირფას მარჯალიტებად უნდა ეპყროს მრავლად დაფრქვეული ცრემლი ტანჯულ ერისა, მის კედლებში უნდა ჩაიკიროს გამობრძმედილი სული და გული ქართველი ხალხისა, იგი უნდა იყოს ის დიადი ღამზარი, რომელიც ტაშუქებს ეოველ ქართველს გულს და ასწავლდის ერთობას და სიუფრულს.

ამიტომ შემოვიკრიბოთ ძალ-ღონე და ეოველმა ჩვენგანმა, რომელთაც ჭერ ეოველ ქართველური გული მიკრდში გვიოფთქს და არ შეკუნებია შსმანა ნესტარი სანახინჯისა და გადაგვარებისა, გამოვიდით წულილი და აღმართით ეს დიადი საფარი ეოველი ქართველურისა, რომელსაც ჯოჯოხეთური ძალი შთანთქმის უქადის.

ეს შემოწირულება ეი არ არის, — ეს არის უცრადებელი მოთხარნილება ეოველი ჩვენგანის არსებობისათვის; ეს ქველ-მოქმედება ეი არ არის, — ეს არის შეკება მოვლემობისა მომავლი-სადში.

მის დავეურნეთ, განვიმსჯვდნეთ ამ მადლის მისწრაფებთ და იუდაა, რაცხეთ ცოტანი, მავრამ სულით დიარანი, შეძლებათ დარბანი, მავრამ გულით მდიდანა, შევექნით საქმეს საარაკოს, — აღმართავთ დიად ტაძარს, რომლის სამსხვერწლადან ქურუმნი მირბნცხებულ ერისანი შესწირავენ მსხვერწლს და მოწოდებენ თავის საეგრესს ერს სინათლისა და ჭეშმარიტებისაკენ!

დაად! უნდა აღმართოთ ასეთი ტაძარი!

სოსო უცივთარელი

ინა გარდაიცვალა.

გამოუთქმელმა სვედამ შებოჯა მიშა, დი-მორჩილა, დამონავა, მიწასთან გაასწორა. თმა და წვეკრი აებურძენა, უღვაშები ჩამოეფარცხა, ბეჭეტში თითქოს მოიხარა, მუღამ მოწყენილი, მუღამ თავჩაღუნული დადიოდა. მოტყდა, ხნიერს დემსგავსა, ტანისამოსიც შემოაძველდა. ამ ქვეყნად იმისთვის აღარაფერი არსებობდა.

ბავში დედმამისთან გაგზავნა სოფელში. სახლის მოწყობილობა და ავეჯი სულ გაპყი-და, ნინას შემდეგ მას აღარაფერი უნდოდა.

სასაფლაოს მახლობლად ერთი ოთახი დიქირა, თავის სავექილო საქმეებს სრულე-ბით დანება თავი და დილიდან საღამომდე საყვარელ საფლავს აღარ შორდებოდა.

ერთადერთი მისი საზრუნავი, ერთად ერთი საქმე ნინას საფლავი იყო. მალე მოაჯირი შემოავლო რკინისა და საუცხოველი მატური დაღდა, რომელზედაც ნინას სურათს ქვეშ ოქროს ასოებით იყო ამოჭრილი:

მსოფლად შენ იყავ ჩემი დმერთა და სიხარული.

შენთან დავმარხე ჩემი გონება და სიუფრული.

მიშამ საფლავს თავს დააყენა მებღე, ბუჩქები დაანერგა შიგ, ყვავილები დაათესია. ყოველდღე თვისი ხელით ასწორებდა მიწასა და სტკეპნიდა, დანაყილ აგურს აყრიდა, უბრალო ბოლახსა ჰგლეჯდა, მოაჯირს ტილოთი სწმენდა.

სისუფთავე და სიღამაზე ჰსუფვედა საფლავზე.

დღე დღეს მისდევდა, თვე თვეს. ორმა წელმა გაიარა,

მიშას გულში მწუხარება დარჩა, მაგრამ ცეცხლი, სიცხოველე, სიმწვანე ამ მწუხარე-ბისა ნელა-ნელა გაპყვა წარსულს.

ამ ცოდვით სავსე ქვეყანაზე ყველაფერი ჰქრება: მხიარულობაც, მწუხარებაც.

ვინ იცის, იქნება ესეც სჯობდეს.

მიშამ თავის გარეგნობას ყურადღება მი-აქცია, სასამართლოსთან ახლოს გადმოსახლდა და საქმეებს ნელანელა მოჰკიდა ხელი. თე-ატრში დიამყო სიარული, საზოგადოებაში გაერია.

სასაფლაოზე დადიოდა, მაგრამ უფრო ძვირად. ვებაღე დიითხოვა, რადგანაც დარწმუნდა, რომ ძვირად უჯდებოდა, და სასაფლაოს დარაჯს მიანდო თვალყურის გდება.

დრო შეუჩერებლად მიდიოდა, მოჰქონდა და მიჰქონდა ერთის ბედნიერება, მეორისა უბედურება, ერთის მზიარულება, მეორის მწუხარება...

— როდესაც მე შენს გვერდითა ვარ, როდესაც გვხვევი და შენს სუნთქვას, შენს გულის ცემასა ვგრძნობ, გამოუთქმელი ნეტარება დამივლის ხოლმე და ვგრძნობ, მთელის ჩემის არსებითა ვგრძნობ, რომ ასე ღრმად, ასე ძლიერად სიყვარული არასოდეს არ განმიცდია. ეუბნებოდა მიწა თალიკოს და ხარბად ეკონებოდა ტუჩებში.

თალიკოს მიწას ბეჭე მთქვინდო თავი, ტუჩებზე ღიმილი უთამაშებდა და ჩუმად, გამოუთქმელად სტკებოდა უმანკო ქალის პირველი სიყვარულით.

ერთი კვირის შემდეგ მათ ჯვარი დაიწერეს და იმ სიღამამდე გასწიეს ყირიმისაკენ.

ამას წინათ კასაფლაოებდით ერთ მეგობარს. სასაფლაო სევდას ამიწლის ხოლმე, რადგანაც თვალწინ მიყენებს ამოებებს ყველა ჩვენი მისწრაფებისას, სიფუქეს, არარაობას მთელი ჩვენი ცხოვრებისას.

არ მიწდა დავიჯერო, რომ ჩვენც, ჩვენი საქმენიც ისევე გავქვებით, როგორც პატარა მქისი ბალახი საღმე ქვის ძირას ამოსული. სასაფლაოზე კი ყოველისფერი ყურებში ჩაგძახის: ეგ აგრება, ეგ აგრება; ბუნებისათვის შენც მქისი ბალახი ხარ, საბრალო, საცოდავი ყველა შენი ოცნებებით, რომელთა სახელი ამოგებაო.

— მიყვარს ძვრტესი საფლავნი, მაგრამ სასაფლაო არ მიყვარს, არა.

დაიწყეს ს ტყეების წარმოთქმა, რაც კირივით მეჯავრება.

რა საჭიროა ამისთანა დროს ეს რაღაც სიტყვები?

შენს წინაშე ცხედარია საყვარელი, ძვირფასი აღამიანისა. ავტრ-ავტრ მიწა უნდა მიაცარონ. გაივლიან წლები, საუკუნენი. ათასი წლები, ასიათასი, მილიონი, მთელი მარადი-

სობა. შენ და ის კი ველაროდეს ველარ ხანეთ ერთმანერთს, ველარ მოესიყვარულებით, ველარ მოეაღერესებით, ერმანერთს ველარ მოეხვევით, ველარ გაუცინებთ... საშინელი არარაობის მძიმე ტვირთ ქვეშ ქედმოხრბილი დგებარ და თავაქინდრული, გამშრალი დასწერებხარ პირდაღებულ. მიწას ამ დროს კი ვილაც მქერმეტყველობს! რათა, რისთვის, რა საჭიროა!

დავიწყე უაზროდ ბანდალი საფლავთა შორის და ზედწარწერას ვეითხულ-ბდი.

ერთგან მოაჯირის საქმაოდ მოჰკიდებოდა ენაგი. საფლავზე სქლათ ამოსულიყო მრავალნაირი უვარგისი ბალახი.

ეტყობოდა, საფლავისთვის კარგა ხანია, აღარავის მოევილო. შევანერდი წვიმისა და მტვრისაგან ჩამოშვებულ მატურს, რომლის ერთ მხარეზე ძლიეს გავარჩიე შემდეგი წარწერა, რადგანაც ბევრი ასო ტალახით იყო ამოესილი:

მხოლოდ შენ იყავ ჩემი ღმერთი და სახარული.
შენთან დაეშარხე ჩემი გრძნობა და სიყვარული.

— რატომ ამოდის და ჰხარობს აღამიანის საფლავზე მინცადამინც უბრალო ბალახი და არა კეკლეცი, ლამაზი სუნნელოვანი ყვავილი? გაიფიქრე და გამოვბრუნდი უკან, რადგანაც საქმაოთ დავშორებოდი სხვებს.

ვ. კეჭელი

მ ლ მ გ ი ა

ღამეა ბნელი... სამშობლო მხარე წვეს სიხზრის კოშკზე და კვლად სძინავს... სძინავს სამშობლოს... სძინავს ტკბილ ძლით, თუქცა ხანდისხან ოხრავს და გმინავს... სძინავს სამყაროს, — შორს ღმუის ქარი. ცაზე ვარსკვლავი ფერსა ჰღვეს... ჰქრება... მხოლოდ მე მარტოდ ვზივარ სარკმელთან, ვფიქრობ და ველი, როს გათენდება!..

ილ. მოხაშვილი

6. გაცირიძე ექიმ გრუშნევსკის როლში
(ტრ. რამიშვილის „მეზობლებში“)

ზომის გაზგას ჩსრილგს...

ანუ როგორ ვითამაშე მე
ფრანც მოორის როლი?

(დასასრული.—იხ. გასული კვირის „თ. და ც.“ № 33)

მართლაც, რაც უფრო ახლოვდებოდა ბოლო, მით უფრო მემატებოდა სიძლიერე, უფრო და უფრო დრტვინავდა ფრანცის საზიზღრობით შეძრწუნებული საზოგადოება და მუქართა და ლანძღვით მიყვიროდა.

მოაღწია თავის ჩამოხრჩობის მომენტ-მაც; საშინელის ბღაველითა და შეუდარებელის სიმარდით გადავხტი იმ ადგილისკენ, საცა თავი უნდა ჩამომეხრჩო, გადავხტი ისეთის სისწრაფით, რომ კლუბი სცენაზე დავარდა; კატასავით შევარდი სტოლზე, მოვტრიალდი პარტერისკენ და დავინახე მაყურებელთა

გამხეცებული სახეები და ჩემკენ გამოშფერილი მუშტები.

—კმარა! კმარა! საზიზღრობაა! ფარდა! ჩამოშვით ფარდა!—გაიძახოდა ნერვებ-აშლილი ხალხი.,

—არა, ჯერ არ კმარა!—ვამბობდი გულში: ჯერ ბოლომდის ნახეთ და მერე მიეცით თავი მძვინვარებას!..

მოვნახე თოკის მარყუჯი, ჩამოვაცივი ზევიდან ჩამოშვებულ კავს, ვკარი სტოლს ფეხი და დავეკიდე. თავის სიმძიმემ დამძლია, თუ თამაშის დროს პერანგის საყულო გამეხსნა და დაქიმული თოკი ველარ დაიკავა კისერთან - დავეკიდე წელით და არა კისრით. თოკი ძლიერ დაგრებილი ყოფილიყო და, როცა სიმძიმე დაწვა, რღვევა იწყო და ციბრუტივით დამატრიალა მე, რა თქმა უნდა, ყურადღებაც არ მივაქციე ამ წვრილმან გარემოებას და აუწერელის ბუნებრივობით გადავეცი მაყურებელთ ყელის საზარელი ხრიალი და ხიხინი. რა ვუყოთ მერე წელით რომ ვეკიდე და არა კისრით! განა წელით დაკიდებულისათვის ათასწილ უფრო ძნელი არ არის ჩამომხრჩვავი კაცის ილიუზიის შექმნა?

დაეშვა ფარდა. ხალხის ღრიალს საზღვარი აღარ ჰქონდა. მე ჯერ კიდევ ვერ გამოვსულიყავ გატაცებისაგან.

—ახალთ ფარდა! დავიღრილე მე. განა უმადურობა და უზრდელობა არ იქნებოდა ჩემის მხრით, რომ მაყურებელთ ერთაელ მაინცარ დენახვებოდი? თუ არახიხადა ფარდა, ღრიალი და მსხვერვეა გაათკეცდება. მე თოკიდან ჩამოსვლა ველარ მოვასწარი და ისევ ისე წელით დაკიდებული ვუკრავდი თავს ხალხს. უცებ სცენაზე დავარდა ერთი ლაყე კვერცხი, მას მოჰყვა მკორე, მესამე; წამოვიდა კარგა მოზრდილი კენჭები, ერთი თავშიც მოხვდა და შუბლი გამიკაწრა.

აშკარა იყო, ხალხი კიდევ ვერ გამოორკვეულიყო და ჩასაქოლათაც არ ინდობდა ჩემ მიერ შექმნილ ფრანც მოორს.

როგორც იყო გავითავისუფლე თავი თოკისაგან და კულისებში გავედი. გზაში ყველა იმ მუშებმა, წარმოადგენამდის რომ პატვისცემით და მორიდებით მეპყრობოდენ,

პირი ამარტდეს და ზურგი შემაქციეს; ეკვი არ იყო, კულისებშიაც ისეთივე შთაბეჭდილება მომეხდინა, როგორც პარტერში.

თეატრიდან გასვლა რომ დავაპირე, კარები დაკეტილი დამიხვდა. როცა ვუბრძანე, გააღეთ მეთქი, მეკარემ ზურგი შემაქცია და საშინელის ზიზღით მითხრა:

—არ გირჩევ გასვლას: იქ ხალხი გელოდება... მოგკლავენ!

რა გაეწყობოდა. იძულებული გავხდი ის დამე კულისებში გამეთია.

მეორე დღეს ბათომიდან წავედი. მესამე დღეს კი შემდეგი წერილი მივიღე:

„შვილობით... ამ წერილს რომ მიიღებ, მე ცოცხალი აღარ ვიქნები. შენი ფრანკი ვნახე... მკზიზღები... თავს ვიხრჩობ.“

შენი ნესტან დარეჯანი.“

საბრალო ჩემი სატრფო! ისიც ხელოვნების მსხვერპლი გახდა.

მას აქეთ კარგა ხანი გავიდა, თითქმის 25 წელიწადი, და მხოლოდ შარშანწინ მიმიწვიეს მსახიობათა ქუთაისის სცენაზე. თითქო ბედმა გამიღიმა, მაგრამ მოეტყუედი: ვერც ამოდენა დროს წაეშალა ხალხის გულში ჩემი ფრანკ მორისის ზიზღის მომგვრელი სახე და იმ წარმოდგენებზე, რომელშიაც მე ვიღებდი მონაწილეობას, დარბაზი ცარიელი იყო ხოლმე. დაბოლოს მხოლოდ დედამა ჩემი, ჩემი ცოლშვილი და ორი ბიძა ესწრებოდა ამ წარმოდგენებს...

ღმერთმა უშველოსთ, თბილისის რეჟისორებმა დააფასეს ჩემი ნიჭი და წლებადღედ დასში ჩემი მოწვევა განიზრახეს, მაგრამ ვამეგობამ საიდანღაც გაიგო, რომ თბილისში მხოლოდ ცოლშვილის ჩამოყვანას ვაპირებდი. დედამა ჩემი და ის ორი ბიძა კი ვერ ჩამოვიდოდნენ და გადაქრილი უარი მითხრა.

ახლა 4 კლასის ეგზემენებისთვის ვემზადები, მინდა აფთიაქში ვიშოვო მოწაფის ადგილი.

40 წლის კაცი—აფთიაქის მოწაფე! როდისღა უნდა გავხდე პრავიზორი?!

ეჰ, რა გაეწყობა! ასეთი ყოფილა ჩემი ბედი! და შეუთრევი კიდევ მას, მაგრამ ერთი რამ ვერ გავიგე:

თუ ლადო მესხიშვილისა ბაბამაც კი ჩხრიადობს, ჩემსა კაკლს რაღა ღმერთი გაუწყრა?!..

ქვეყნის მანათობელი

ვილი ფერტრო

სამწუხაროდ ჩვენ, პროვინციაში მცხოვრებნი, მოკლებულნი ვართ მრავალ იმ დიდმნიშვნელოვან და საგულისხმიერო მოვლენას ლიტერატურასა თუ ხელოვნებაში, რასაც სატახტო ქალაქებში საზოგადოე-

ბა აღტაცებაში მოჰყავს და ალაპარაკებს, აცინებს და ატირებს; იქ ეს არაჩვეულებრივი მოვლენანი საზოგადოებას ღრმად აფიქრებს და გულის ყურში ავღებს; ჩვენთვის კი იგინი შეუმჩნეველად მიმდინარეობენ და ეძლევიან საუკუნეთა მსვლელობის დაუსრულებელ ტალღას.

სწორედ ერთ-ერთ ამ არაჩვეულებრივ მოვლენის მოწამენი იყვნენ წარსულ ზამთრის თვეებში რუსეთის სატახტო ქალაქების მცხოვრებნი, რომელზედაც გვინდა დღეს,—მოვლედ მაინც არის,—გამოველაპარაკოთ ქართველ საზოგადოებას.

სამზღვარგართიდან დეკემბრის ბოლოში პეტროგრადს ეწვია ვინმე ფერტრო თავის შვიდი-რვა წლის ვაჟით. რუსეთის დედა-ქალაქს პეტროგრადს ბევრი ფერტროებისთანებისათვის გაუწვევია მასპინძლობა და ვინ რას მოელოდა, რომ ეს ვილაც, დღეს აქნობამდე რუსეთისთვის უცნობი ფერტრო, ახლა ამოდენა მითქმა-მოთქმას გამოიწვევდა ქურნალ-გაზეთებსა თუ საზოგადოებაში,—განურჩევლად მიმართულებისა და წოდებისა.

საგანი ამ მითქმა-მოთქმისა იყო შვიდი-რვა წლის ფერტრო, რომელმაც დაინტერესა უსწავლელი თუ მეცნიერ-ნასწაველი, ქაბუკი თუ ხანში შესული, მდიდარი თუ ღარიბი, ერი თუ ბერი, თავადი თუ გლეხი. ეს პატარა ბიჭუნა უაღრესად დაუჯილდოვებია ბუნებას სამუსიკო ნიჭით; ამ უსუსურ ქმნილების გულში შემოქმედს დაუმარხავს ცეცხლი ჰენოლოსისა და გარდუქცევია ლოტბარად,—აი რას წარმოადგენდა ეს საზღაპრო ყრმა და რა იწვევდა დაუსრულებელ მითქმა-მოთქმას.

მართალია საზღვარგარეთიდან გავითებს ფერრეროზე მოჰქონდათ ნაწყვეტ-ნაწყვეტი ცნობები, მაგრამ ახლა ნახულმა და მოსწონლმა მოლოდინს გადააქარბა; ამ განცვიფრების უსაზღვროებამ კი დაბადა დუსრულეზელი სჯა-ბაასი.

პატარა ვილლი, — ასე უწოდებენ ფერრეროს, — ჯერ კიდევ ყრმაა, რომელსაც ანტერესებს ბურთები და სათამაშო ნივთები. მაგრამ რა შესდგავს ესტრადზე ფეხს, იგი სამაქვეყნო აღარ არის და ხმების ზღვითა ტალღებზე დასკურავს; ესტრადიდან იგი მბრძანებელია ასი-ორასი კაციან ორკესტრისა და განსწავლული, გაქალაჩევიზული დამკვრელი მუსიკოსნი მის სახის გამომეტყველებას და ჯოხის ქნევას სულ-განაბლული შეჰყურებენ. საუკეთესო დამკვრელ-მემუსიკეთ ვერ აუხსნიათ ვერავისთვის, თუ რითი, რა ძალით მოქმედობს პატარა ვილლი მათზე ასე, ხოლო ამას კი გაციდან, რომ იგინი გამჰყვალული არიან ერთადერთი სურვილით — რაც შეიძლება ღრმად მიხვდნენ მის სულის მოძრაობას და ზედმიწევნით აღასრულონ მისი განზრახვანი. უშესანიშნავესი თხზულებანი ჰენიოს მემუსიკეთა ამ პატარა ყრმისათვის სულ მარტივ რამეს წარმოადგენს და ორკესტრის ვილლი ამ თხზულებებს იმისთანა დინამიურ ეფექტებს ფერადებით ჰქარავს, რომელიც და რაც არც კი ესისმრება ცოდნით აღჭურვილ და საქმეში ჩახედულ მემუსიკე-ლოტბარს.

ამ შესანიშნავ ბავშვის განსაცვიფრებელი ასეთი ნიჭი უნებლიედ ჰბადავს კითხვას: რა არის ვილლი ფერრერო? სასწაულია იგი, რომელიც ასს წელიწადში შეიძლება ერთხელ მოველინოს კაცობრიობას, თუ ჩეულებრივი ნიჭის გამოჩენაა მომავალი ჰენიოს მემუსიკის? ამისთანა მოველენას მალე განიცდის ხოლმე კაცობრიობა? რა მოელოებას, — უდროვოდ გახეება მსხვერპლი უღმობღელ სიკვდილისა, თუ კაცობრიობა უნდა მოელოდეს მისგან ნაყოფიერ ცხოვრებას?

ი. კარგარეთელი

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

„ქართული ენის შესტავლა“

(გურული სენა)

ბევრი ვიწოწილად, ბევრი ხაზინი გამოვიცვალე და ბოლოს ზეგარდი ქართველის ოჯახში მოსამსახურედ. ვიფიქრე, აქანე კაშვიცხელი ქართულ ენას ისე, ღმერთს რომ უნდა და კაცსა მეთქი, მარა არ შეგპამოს ჩემი: ვისტავლო კი არა, რაც ვიცოდი, იგიც დამავიწყდა...

შავთ საღამოს ბარიშნამ სარეცხიზა გამავხანა და ასე დამიბარა: „სლუშია შენ წახვალ გვერისკი სპუსესეა, „პრაჩეშნიაში“. ხომ გახსოვს ჩემი „მოლოკოვი რუბეშკა“ რომ დავუტოვე „ხიმიჩესკი ჩისტკაში“. „პაპას სარაჩეები“, „გარატნიკები“, „ნაგრუნდნიკები“ „პანეტები“ და „მამას პერჩატკებიცა წამოიღე. აჰა, ფული და „კვირტანცია“ და „ზღაჩია, რომ მოგცეს, დასთვალე, „აშვიკათ“ არ მოხვიდე; „რუბლ ვოსენადაცატი“ გერგება, ფული კარგად გავინჯე „ფალშივი“ არ იყოს. მეტე იქიდან „კარგანოესკია“ „პერეულკაში“ „შეიარე უდეცატ ნომეში“. მეორე „ეტაქაზე“ ახვალ, იქ „ვიზტი კარტიჩკა“ პადიეზზე „ზედ აწერი: „ზუნბარი ვრაჩია“. დარეკე „ზვანოკი“ და როცა უგორინია“ გამოვიდეს, უთხარი: ჩენი ბარიშნა რომ იყო აქ მიენი-ნიცაზე“, „ზონტიკი დარჩა და მომეციტოკო...“

ერხანს უყურე, უყურე ამ სტავლა დასრულებულ-გაპარუსკებულ ბარიშნას და მეტე ვიფიქრე ჩემთვის: აი კი თქვენ დაგეპართოს, კი ქართულს აქანევისტავლი მეთქი! წევედი ჩემს გზაზე. ქართველმა „ბარიშნამ“ უკანიდან მომაძახა: „სლუში“ „ჩორნი ხოდი-დან“ ნუ მიხვალ, „პადიეზიდან“ წადი და კარები „პლოტნათ“ მიხსურეო...

რ. ჯიბილ

უამოღბოების პირას

ველზე ჩამქნარა ტურფა ყვავილი, ირგვლივ გაშლილა ნისლი, წყვილიად, ბედითი ყორნის ისმის ჩხავილი, ცათა კიდეზე სჩანს განთიადი.

ცა, დედა-მიწა სამშობლოს კიდე, შეუჯაქენია ზვედრსა ტიალსა, სიცოცხლეს ხუთავს სიკვდილის რიდე და ქმუნვა მიაქვს სოფლის ტრიალსა... ოხ, ვინ ჩააქნა სიცოცხლის სხივი, აწმყო ვინ მოჰკლა, ვინ დააბნელა? მოძმე ტანჯულო, შენს ბედს ეგვიჩვი, ნუ თუ არ ძაღვის შენივე შეელოა?!

დარია ახვლედიანი

პირველად ბრძოლის ველზე

(ბრძოლის ველზე მომქმედ ჯარის კაცის ნაწერი)

მ ე უ ი

— ტრახ.. ტრახ .. ტრახ-
ტრახ.. ბუხ .. ბუხ...
ტუხუ.. წილუუ..

ჯოჯოხეთური სიმფონია... გულშემზარავი მუსიკა... ქაოსი... თითონ არ ვიცი რა სახელით მოვინათლო... ზარბაზნთა გრიალი... ტყევის-მფრქვეველთა ვანუწყვეტელი რახანბი, ტყეათა ზუზუნ-წუწუნი .. ქარი, წვიმა... სიბნელე... ყველა ერთმანეთში არეული თავზარსა სცემს აღმიანს .. ხან შიშსა ვგრძნობ, ხან თავდავიწყებას.. ხან კიდევ უეცრივ გამოვერკვევი, თითქოს საშინელ სიზმრებში

კირილე მაჭარაძე

მსახიობი ჯარის კაცი

გამომადიდძეს, მაგრამ სინამდვილეს რომ ვხედავ, ჯავრი მომდის, სიზრახისაგან ლამის არის დავიღრჩო... ბინდა წამოვტეგე ზეზე.. გავექანო იმათკენ, საშინელ დამკვრელებსაკენ, რომ ეს გულშემზარავი მუსიკა შეაჩერონ.. აი გიჟივით წამოვიქტერ ზეზე... თოფი განზე მივაგდე...

— უკან!.. დაწეკი.. ხომ არ გაგიჟდი! .. მომესმა გვერდით ბრძანების კილო და ვილა-ცამ ფეხში ხელი წამავლო..

— ზუუუ.. დაიზუზუნა მარცხენა ყურთან ტყვიამ... შევეკრთი.. გამოვერკვიე... ინსტიქტიურად დავემორჩილე ბრძანებას და მოსხლეთილი პირქვე დავეხე..

— დაიქტერ?... ჩამომძახოდა ისევ ის ხმა ყურში... მაგრამ მე ხმას არ ვიღებდი.. იმ წუთს მე არას ვგრძნობდი, არას ვფიქრობდი...

— ბუხ... გრრრ...

გაისმა ჩემს ახლო საშინელი გრიალი... ყუმბარა გასქდა... ამ საშინელმა გრიალმა გამომარკვია... დაუფდე ყური .. ჩუ!.. რაღაც ახალი ხმები მესმის... საშინელი ხმები, რომელნიც ძალზე მოქმედობენ ჩემზე.. ხმები, რომელნიც გულის სიღრმემდის მწვდებდა და ისრებივით მესობა... ეს ხმები საშინელნი, გულშემზარავნი თანდათან ახლოვდებიან... მესმის მარცხნივ... მარჯვნივ... ახლოს, სულ ახლოს... აი გვერდით... გავარჩიე კიდევ ნათლათ...

კაპიტ. თავ. ივანე დავ. ციციშვილი

კაპ. ვლადიმერ ლალიძე

პორ. შალვა აბესაძე

დ ა ტ რ ი ლ ნ ი

— ვამეფე... დედა.. მეიათი.. ეს ხმა მეცნობა... ეს ის ხმა იყო, რომელმაც გამაფრთხილა... სიკვდილს გადამარჩინა... ხმა ჩემი მეზობლისა, რომელმაც რამდენიმეჯერ ჩამომძახა: „ხომ არ დაიქვრო“!

ხმა თანდათან მიწყნარდა, ბოლოს ხრიალი და მომესმა... მივხვდი, რაც მოხდა... რაც მოუვიდა მეზობელს... სიბრახისაგან სუნთქვა შექმნულა... ყელში რაღაც მომეზჩინა.. გიჟივით წამოვყავი თავი... მინდა კვლავ გავექანო იმათენ, მაგრამ ჩემი მეზობლის ბრძანებითი კილო ყურში მიწვივის..

— „უკან... დაწეკი... ხომ არ გავიქდი...“ ვგრძნობ ჩემს უძღლურებას... ვხედავ, რომ ვერას ვავხდები, მაგრამ რა ვქნა, როგორ ვიყარო იმათი ჯავარი... როგორ ავიღო სისხლი ჩემის მეზობლის. მოკლული მეზობლის სისხლი, რომელმაც მე გამაფრთხილა... სიკვდილს გადამარჩინა... თვალებს გიჟივით ვაცეცებ... აქეთ-იქით ვიქტირები... უცებ ჩემს თოფს მოვკარ თვლი... სიხარულით მოვავლვ ხელი... ახლა კი იმედი შექონდა, რომ ჯავრს ვიყრიდი. სისხლს ავიღებდი... ხელეზი შეუფრებლად მუშაობს.. ჩავაწყე პატრონები...

— ტრახ... ტრახ.. ტუზუ .. წიუუ.. წუწუწით მიქრის ჩემ მიერ გასროლილი ტყვიები იმათ მხარეს...

რაღაც მხეცურმა გრძნობამ გამიტაცა... სულ ერთიან ავენთე... ყველაფერი დამავიწყდა... მხოლოდ ერთი სისხლი მწყურადა... სისხლი...

ეს მე-20 ტყვია მისწვივის ჩემ მიერ გასროლილი... დარწმუნებული ვარ... ვიცი, რომ ტყვია თავის დანიშნულებას აღწევს... მიხარის... გულზე მეშვება.. სისხლი აღებულის... მოვალეობა ჩემი შევასრულე პირნათლად...

მუსიკა, საშინელი, გულშემზარავი ისევ უკრავს... უფრო ძლიერათ... უფრო გარკვევით... მაგრამ რა მომდის.. ახლა ის მე აღარ მაშინებს... თავზარს არა მცემს... შევეჩვიე.. იმ ხმებში რაღაც სიამოვნებასა ვგრძნობ საშინელი ღრიალი ტუბილ მელოდიათ გადაიქცა... თანდათან წყნარდება.. ძლივს და მესმის... თვალეზზე ბინდი მეკვრის... დალილობასა ვგრძნობ.. მინდა ძილი... ძილი და ძილი...

მსჯიობა ჯარის კაცი კირილე მაჭარაძე

პოლ. დიმიტრი ჩრდილევი

პორ. ვალერიან ლოლაძე

პოლკ. თ. კონს. გიორ.-ძე შერვაშიძე (მოკლული)

„მოგორი სული“

მიხეილ ლერმონტოვი

...До срока созрѣлъ я, и выросъ въ
отчизнѣ суровой.
Одинъ, и безъ цѣли, по свѣту ношуся
давно я,
Засохъ я безъ тѣни, увялъ я безъ
сна и покоя.
Лермонтовъ.

ლერმონტოვი!

ანსებობს-კი ისეთი კაცი, რომელმაც გათხვავების და ლერმონტოვი არ გაგებინოს?

არის-კი ისეთი ვინმე, ვისაც განებით გაუშუქებიათ ჭინიოსთა ბანთონი და აქ ლერმონტოვი არ შეეძინოს?

ანსებობს-კი ისეთი ინტელიგენტი, რომელმაც იგის ცოტათი მანინგ რუსთა ლიტერატურა და ლერმონტოვიც არ მოხიბლულიყოს?

ახა! არ ანსებობს?

არ ანსებობს ისეთი კულტურული კაცი, რომელმაც არ იცოდეს ვინ არის ლერმონტოვი, არ წაუკითხოს ის, არ აღუფრთხილებოდეს მისი ტანჯვით, არ აღტაცებულიყოს მისი ლტოლვით, არ განაცვიფრებდეს მის უკუნი ძიება, მის ძლიერა, ამაყი, ქართველანის სული.

მას აღარ სჭირია აწ არც ქება-დიდება, არც რეკლამა, ის უკვე მიხსულია ბუმბერაზად, და მსოფლიო ჭინიოსთა შორის უბირველესს ადგილთაგანი უჭირავს.

* *

მსატყარმა აიღო ტილო და ფერადები და შექქმნა წარმტანი მშენიერება.

სადამის მიწურულია.

მზე ცხრველმყოფელ სხივებს უგანსენულად ისვრის ძალა-მისილი, და კლემს-მოსილი სინახით ეთხოვება დედამამას. ცის დასავალს ამართულა მადალი შთები და მთაშვერვალბეზე წინარის სამოფინაით მიმოდინ დედამამის ზეცასთან შემართული თაქიხ, განინდულ დრუბელთა კულულები. მომაკვდავი მისის სევედს არ ჭნებდავს კაცი, და მხოლოდ მოჯადობულად მისხრებია მისი მწვერვალბეზე სხივებში გამდინარ მარწყვის ფერ დრუბელთ სინახეს და სტკებუა უფიქრად. თვით მას არ სცადინ შეამხიოს სურათის ნაკლი — ის დუშთავრებელია. მისი შემოქმედი კარდნელია მანამდის, სანამ მოასწრებდა ამ უგვდავი მშენიერების უნაკლოდ დამთავრებას. მართლაც, მთელი სული, მთელი ტანჯვა მსატყარის ამ სურათთა ჩატარული, მკვრამ მასზე ვერ ფიქრბს მათურებელი, თვით სურათი აჯადოებს მას. მსატყარს ჩრდილავს მის მიერ შექმნილი მშენიერება...

ეს ლეგენდა მომეტონებს ლერმონტოს. ის ძალიან გავს ლერმონტოვის საზარკო სულის ისტორიას, რომელიც დახასიათდება ასე: ყოველ დღიური, ყოველ საათით, ყოველ წუთიერი წაღაზა.

ლერმონტოვის სიცოცხლე დაუსრულბელი ტანჯვის, მუღმივა წამების, უსასტიკეს სულიერ და ხორციელი თბობის ისტორიაა, და ამიტომაც მისი ზოეზია — თბლად მოაშეაშე ზოეზიაა რუსთა ლიტერატურაში.

მის სიცოცხლედ და შემოქმედებაც არაკია, ლეგენდა და ამიტომ „შირი“-ს, „დემონს“, „შეპატონებრმა“-ს, „გამოქცეული“-ს, და „ხუნი დროის გმირები“-ს ავტორის შესახებ მუღმი გაპატონბული ივლის ქვეყნად თბლი ლეგენდა და თბლ ლერმონტოვის თბლ სულზე.

* *

ლერმონტოვი დაიბადა ქ. მოსკოვში 1814 წელს, 2 თქტომბერს, დამით.

მამა მისი იყო ინგლისიდან განდობევილი რანდის, გეორგ ლერმონტის ჩამომავალი დინობი თფიციერი, იური ლერმონტოვი, კაცი დამაზა,

სმირად კეთილი, და ამავე დროს ნერვუბაშილი-
ლი, ავადმყოფურად თავმოყვარე, თავდავოწყ-
ბამდის, სმირად ველურობამდის ფიცის, ამაყო
და ჟინიანი, სმირად ტლანქი.

დედა კადვე--მშვიდური, სუსტი, ნაზი,
კეთილი და ფაქიზი არსება. ის ეყო ობოლი
ქალი, ცნობილ არისტოკრატ--არსენიევის
გვარისა. მათი შუედლება მოხდა სიყვარულით.
დამოკიდებულება კი დედის ნათესავეებსა და
მამის შორის ეყო მწვავე. დედის ნათესავეებს,
მდიდართ, განათლებულ მებატონეთ, არ მოს-
წონდათ ნათესავით უცხო ჩამომავლობის დარ-
ბი ოფიცერი, და მუდამ სეზურურად ეკიდებოდენ
მას.

მამა კი, რომელიც ამაჟობდა მის არისტო-
კრატული და რანდული შთამომავლობით, არ
ურთიკებოდა მკვევარ დამცირებულ განწობილე-
ბას და მათ შორის ეყო მწვავე შუელი, მძულ-
ვარება და ბრძოლა.

მათ შუედლება კი მოხდა ქალის სიყვარუ-
ლით ლერმონტოვის მამისადმი. მკვარამ ცულმა
განწობილებამ მოჭკლა ქმარში სიყვარული და
მათი გაწობილებაც ტრაგედიით დამთავრდა.
ბუნებით ნაზის და მოყვარულმა მარიამმა ვერ ა-
ტანა ქმრის სიყვარულის დაკარგვას, მის ხმის
სიტლანქიც და „სევდანი, ფერმკრთალი ქალ-
ბატონი“ გარდაიცვალა კლექით, დაქორწინების
ვესამე წელიწადს.

დარიბი და არისტოკრატია, მკვარამ ოდნა-
ვად ტლანქი და ჟინიანი, ამაყო მამა, მდიდარი
და ფაქიზად აღზრდილი, ნაზი დედა, მათი
ნაძლადევი შუედლება, დაბლები დედით ბე-
შობაშიევი, უდრამით ფუფუნებაში აღზრდა,—
აი რა პირობებში დამწიფდა ცეცხლის მტოსანი;
ტრადიციული სიყვარულის და გასაღწარ კონტრას-
ტების შვილი კონსტრასტების უფრელიფერში,
რომელთა უმეტეს რკველებში იკაწრებოდა მისი
ტიტნიური სული,—აი რით დახასიათლებს
ღერმონტოვი, აი რა ანის მიხეობა მისი დაუ-
ცნომელი ბუნების დტოლვისა კაშხისადმი...

„აგას კარგად ვერვის შესრულის, თავის
ახლად ვერვის იშობსა-თ, ამბობს ჭინთისი რუ-
სთაველი, მკვარამ შეკნება ამ ჭეშმარიტების
სულ სხვადანსხვა ხიარად მოქმედებს სხვადანსხვა
ბუნებაზე.

იმ დროს, როცა ერთნი--„ბობრ ულადე-
ისრიანი ქედს, ეთრინილებიანი ბედს, კმაყოფილ-
ნი არიან მათი ბედისწერის, და ჭოგურად მიე-
ქანებიან არაბობის უფსკრულსიკენ, ზოგნი ვერ
იტანენ ამას, ვერ ურიკდებიან არსებულ სიმდა-
ბლეს და გაბატონებულ ძალმომრეობას, უცხადე-
ბენ სასტიკ ბრძოლას ვეკლავფერს, რაც კი მი-
მართულია თავისუფლების და ჭეშმარიტების
წინააღმდეგ, არ ინდობენ არაფერს და რამ
მთელი ქვეყანა, მასთან სეცნაც, მტრად გადაიკი-
დონ, კადვე უფრო სწურნიან ბრძოლის ქარი-
შხალი, და დავუბეული ნადელით, შურით, უკ-
ვდავი შურით ვროტესტად გადაქცეულნი, წვერ-
ლას უთვლიან ცასა და დედამამას, სამყაროს.

და რომ დასწავთ, ცეცხლზე აწამათ, სტან-
ჯით, ისინი ჭოდლოდ მიიღებენ ამას და უკა-
ნასქნელი მათი ცეცხლის ამოძახილი იქნება:
ფრთები შეისხი შურის ძიებაზე!

და როცა ამკვარ ბუნებას ხედავთ, გინდათ
ერთ წუთს იწამოთ ის ლეკვინა, თათქოს სული
კაცისა უკვდავი იყოს; თათქოს სული განსაკუ-
თრებული არსება, განუერებული სეშთავიკება
იყოს ადამიანში.

ამკვარი ადამიანები მუდამ სძულთ თანამე-
დროვეთ. ჭაობად ქმნილი, მკვდარი, უძრავი
სულიები ვერ იტანენ მოძრავ სტიქიას, დუთიურ
ძახილს, და ამიტომ ჭეშმარიტებისა და სმარ-
თლახობისთვის თავგანწირულნი მუდამ იფენენ
ობოლნი სულით, ობოლნი ტანჯვით.

ასეთები იფენენ: ბაირონი, ჭიუგო, ჭიებე,
უსანესკი, კარშინი და ახვადავევი; ბარათაშვილი,
კონქაძე, ნინოშვილი და უზბუგო.

ასეთი ეყო და უკვლახე უფროც—მიხიელ
ღერმონტოვი.

*
**

აბა მთავრეთ, ჭერ კადვე ხუთი წლის
ბავშვი ადმფოთებული ბატონ-შეური განწობი-
ლებით, თავის მფარველობის ქვეშ აცხადებს მთ-
ნებს და სასტიკად სდევნის უფროსებს უშების
ცემს--ტუენისათვის. ერთხელ ის დანათ გამოკე-
და მოსაკლავად გამეკს, რომელმაც ცემამ ჭაწურ
უმას.

უნავრისტიკტიუი ფოფინის დროს ის მარტოა,
და არ კრევა არავითარ სახმხანავა. წრეში, რად-
გან მას არავითარი სულიერი კავშირი არა აქვს

მათთან, მაგრამ როდესაც კი სტრუქტურების ჭკუ-
თა განიზრახავს დასჯის რამდენიმე საძულველი
პროფესორი გაქვები, — ლერმონტოვი პირვე-
ლი მეთაურია მათში.

1837 წელს, როდესაც ღუგუშვილი უღმრთეს-
მა ტყვიამ იმსხვერპლა რუსთა პოეზიის მსე —
პუშკინი, ის სწორს ნაღველით, ზიზღით, აღ-
შფოთებით და რევილაციონური სტაქიითა ად-
სავსე ლექსს, საზოგადოების წინააღმდეგ, რო-
მელიც ადგილი აქვს და თითქმის მოწინააღმდე-
გის სიამოვნებას შეგულებს. ეს ლექსი იწვევს
აღშფოთებას, მაღალა საზოგადოებაში და პო-
ეტს სწიან კავკასიაში გადასახლებით.

და მრავალი სხვა

და უფველთვის უფველჯანმის მოკლე სიტო-
ცხლები, ის მუდამ განხორციელებული პრო-
ტესტის მონობისა და ძალმომრეობის წინააღმ-
დეგ; მუდამ შეუდრეკელი, ამაყი, მარტო, თხო-
ლი.

ამიტომაც ლერმონტოვი უფრო კაქშინან
თბილისის მოქმევე პოეტია.

აკი, სადაც თბილისის სიტყვა მის შე-
მოქმედებაში, აქ არის სწორედ ის ყველაზე
უფრო შეუდრეკელი, ძლიერი, სხივისანი, მისი.
ლაკი.

* *

ლერმონტოვის მოკლე სიტყვები, ადსავსე
ტანჯვით და თბილისით, დამთავრდა ტანჯვითვე
— ის მოკლულ იქმნა ღუგუშვილი, დასაფლავებუ-
ლი თბილისში, როგორც თვითმკვლელობა, — მის საქ-
რისტიანო წესებზე კი მოაკლეს, განიზრახეს.

თბილისი შთამომავლობით, თბილისი ღვთაობა,
თბილისი მამობა, თბილისი სუფთა, უმეგობრო.
მის თანამედროვე განუხატებელი, უზრდელ, მო-
ნურ საზოგადოების თანაგრძობის მოკლებული,
თბილისი სიყვარული, ის თბილისი ჩავიდა საფ-
ლაში, რასაც ის სიმუდამოდ ელოდა სიტყვ-
ლები:

„მე საფლავის არ მეშინიან,
ამბობენ, რომ აქ ტანჯვას სძინავს
ცოცხელს, სუკუნო ცოცხელს სიხუმრში“.

ასეთი იყო ლერმონტოვი. ასეთი იყო
ლერმონტოვის ტიტანური თბილისი სული!

თ. იანელი

გენერ-გვაია

თბილისის სამხედრო მინისტრი

პენეს სული

ხან ცა მემუქერის, ხან მიწა,
ხან ორივე ერთად ძმურათა.
ძმა, მეგობარი — ყველანი
შემომცქერიან მტრულათა.
ყორანი ჩამცივებია,
დამჩხავის ზედის-წერასა —

ერთი მითხარით: გაუძლებს
ეს გული ამდენ ღელვასა?!

* *

ფრთა გაუშლია ღალატსა,
თავს დამთამაშებს წყევული.
ისარს მიმიზნებს ვილაცა,
ბოროტი, გახვლებული,
კართი ხარხარებს დემონი,
გემო არა აქვს ჰამასა. —

ამა მითხარით: გაუძლებს
ეს გული ამდენ ტანჯვასა?!

* *

სატრფო დამშორდა უეტრივ, —
მიწამ ჩაყლია თუ ზღვიამ!...
ქექა-ქუხილით დაგორდა
ზვავი მომსკდარი მაიღამა.
უეტკირეთ, ყველამ უეტკირეთ,
რა მოსდის ჩემსა კერასა, —
ვაამე!.. გაუძლებს ეს გული
ამდენ შფოთსა და ღელვასა?!

ილია რუხიძე

ქ ა რ თ უ ლ ი ს ა ს ი ო ბ ა

მართული წარმოდგენა „არტისტ. სას.

თეატრში“. ოთხშაბათს, 22 დეკემბერს შეიქმნა ქართ. დრამ. სას. დასმა წარმოდგენა „დ. სუბოტაშვილის (იუჟინის) ისტ. დრამა-ლეგენდა „ლალატი“. ეს წარმოდგენა მით იყო სასურველი, რომ დასდგა ახალგაზრდა რეჟისორმა ალ. წუწუნავამ, საკუთარს მიზანს სწავლებით, ამაზმობდენ თითქმის სულ ახალგაზრდანი და წარმოდგენას უმეტესად მოსწავლენი და ხალხი დაეწრო. გარეგანის მხრით ბავს საუცხოვოდ იყო დადგმული: მოწოდებულა, დეკორაციები, ბუნების მოვლენანი, სვლიანო სცენები კეთილანად შეხამებული, თითქმის ყოველი სცენა, ყოველი კეთილგუნდული ხელაგანი-ოსტატის ხელით გამოკეთილი.

ახალგაზრდა მსახიობი თუმცა ხელაგნების უმაღლეს საფეხურს ვერ მიაღწიეს, მაგრამ სკრინით შთაბეჭდილების მთლიანობა კი არ დაუდევრებიათ: ყოველი მათგანი დრამად ჰგონობდა ვის და რას წარმოადგენდა. მთლიანი და სუბტილი ხატობა შექმნიეს: შ. შარაშიძე (სულეიმან ხანი), — რომელმაც წვლილიც თანდათანობით განასახიერა მტარვალ-მბრძანებლის სულის ფიგურა; ნ. ჩხეიძე (ზენაიბა, იგივე თამარ). განსაკუთრებით პირველს და უკანასკნელს მოქმედებაში იყო ზეაღმტანი, რომელმაც მიუღი დაბრძოლა ერთის გრძობით შემობრუნება; ალ. იმედაშვილმა (დათო) სუსტოვო ხატობა გამოაქანდა; მთის თავისუფლა თავგანწირული გმირისა; ი. ზარდალიშვილმა (ერეკლე) მშუგბიურად დაგვისურათა სულით გმირი, მაგრამ ვნების ღელვით გარტყებული, ქალის მიზან-მარხილი, შეუწინაღობელი ჭაბუკი. ბ. ალ. უღაბიგოშვილმა ახალის გრძობით წარმოგვიდგინა ოთარბეგი: იმით შედგებოდა დიდი წყურთი. შესძლიდა ეს უფრო ახანათაბედეს დიდისნით გამაგმადინებულ ოთარბეგს. მსახიობი სრულიან შეგებით ასრულებდა ამ როლს, შიგა და შიგ დიდის ხელაგნებითაც, მაგრამ საზოგადოებას უმისინე შთაბეჭდილება ვერ მოახდინა: ეს იმის ბრალიცაა, რომ ჩვენს საზოგადოებას ახსოვს ამ როლის საუკეთესო გამსახიერებელი, ალ. გუჩია. ეს კი უნდა ითქვას, რომ მსახიობი ამროლს დასძლევს და უფროც შეისრულებს, უფრო რომ შეისწავლას ოთარბეგის ბუნების ორმაგობა. სინდისის ქვენჯნით გამოწვეული სულიერი განცდა უფრო ხსკასმით უნდა იქმნეს გადმოცემული. საუცხოვო ხატობა შექმნ. რუქა-

ასი პერტეტამ. სიხან მსახიობი ქალი მუშაობს და ნაიერ როლს შეგნებთი ვერობა მ. კორაშელი (ანანია კლავა) უფრო უკეთესი იქმნებოდა, რომ შეტო სიდიხეუ გამოეჩინა და ერთკილოვანად არ ჩაეტარებინა როლი. ან. ქიქოძე (ბაიხე) შეგნებთი ასრულებდა თვის როლს, მაგრამ ვერ იყო ასეთი ჰგონივანი, ტექნიკის როგორც ბაიხეს შეგნების შეგნების ეკ. ჩერქიზიშვილი საუცხოვო მამო იყო, ს. ბუჯინაშვილი მშუგბიერი ისახარი, ვ. ანანიძე — შუგბიერი ვარაუდუი და ი. როზინაშვილი — მოხლენილი ბესო. ამ მსახიობის უადრესი დირსება სისდავე, ბუნებრივობა და ზომიერება. მღეროდა სულ სხვა კალითა, ტეკლის ჰგონით, და; ვგონებთ, ეს უფრო შესაფერია. სუსტობდა გ. ფორინსპირელის საბა ბერი, — მან ვერ გვიხევენა მრავალ ჰინახულო, საწყმურებლას და მამულის სიფარულით ადმსტრუული ბერი-გმირი.

როგორც ვსთქვი, გარტყელის მხრით ბეგრი ახალი რამ იყო შეტანილი. მაც. მეორე მოქმედებაში ზენაიბი მარტოკა კი არ შემოდიან ორიოდე მხლებელთა თანხლებით. ანამედ მიუღიან ამაღლი და მსინე ტანტრეკანით.

ასეთივე ახალი უკანასკნელ მოქმედებაში ტულანგმირულ დედიოვანს ელოვის ნიშნად დროშებს რომ გადააფენენ და შეამართა სსამოს.

კიდევ ერთხელ უნდა დანიშნოს ბ-ნ ალ. წუწუნავს უმაღლესად განვითარებული და ნახსიან ხელაგნების ნიჭიერება. სამწუხარო იქნება, თუ მას საშუალება არ მიეცა იმუშავოს.

წ-ი

ბ ა ბ ა კ ი ა ლ ა ბ ა რ ი ს ს ა ხ ა ლ ო მ თ ა ბ რ ო შ ი.

კვირს, 19 დეკემბერს იქნა. ქარ. სს. წარმართ. წრე დაიწყო სეზონი მხკომანი მგონის აკადემიის „პატარა კაბით“, ი. ივანიძის მონაწილეობა რეჟისორობით და თ. ნასიძის მორიგი გამგებლობით.

სადაც სიყვარულია, იქვე მადლია, სწორედ ამ წარმოდგენის მეთაურთა შესახებ ითქმის. ქალაქის სადაც მიუტრეხულ კუთხეში, სადაც წარმოდგენას ბევრი დაბრკოლება ეღობება წინ, ხსენებული წარმოდგენა ისეთი სიყვარულით იყო გამოართული, რომ ყველა დამწრეთა გულს მადლი ფიქნებოდა. პარტიის კედლები ქართულ მწერალთა და თამარ დიდის სურათებით იყო მორთული, ლოვები ხალიჩებით და მივლსალამოს სადღესასწაულო ელფერი ედო. დიდძალი ხალხი მოვიდებოდა ელოდა პარტიარქ-მგონისან — აკის. ხალხს იმედ არ გაუტრეხდა და სახე გაუმტრებულ საყვარელი მოხუციე გამიჯნა. ხალხი იაშობი, დაღა-ზურნით და ხორის სიმღერით მიეგება. პირველად

მისაღმა დასის რეჟისორი ი. ივანიძე; მერე მებურთო-
მა მხრივ ხონჩით პურ-მარჩილ და ლეონი მიაბრთვეს
მებურებმა და მრავალკამიერი უმღერეს, ახალგაზდა
სახალხო მეზუ-მოლექსემ შ. ნავთილულელმა ექსპრო-
პტით ქვემოთ ლექსი მოახსენა:

„მოხუცებული მგოსანო,
მოსილა თეთრი წვერითა,
ბედნიერება მოგვადლო
მობრძანებითა თქვენიო!

უკვდავი არს და იქნების
თქვენი ტკბილ-შხამა კაჟამი!..
წრფელის გულთა მოძღვნილი
მიიღე ჩვენი სალამი!“

მგოსანმა მადლობით ხელი ჩამოართვა, ხოლო მოლექსემ ხელზე აკოცა. აკაცი თვის შვილითურთ დაბ-
რძანდა საგანგებოდ მორთულ ლოჯია და წარმოდგენაც
დაიწყო. მსოფენი მგოსნის აღტაცებას და ხალხის
სიამებს საზღვარი არა ჰქონდა. სცენის მოყვარე მუშაკთ
ამ ღამეს დიდი ჯილდო მიიღეს აკაცის ბავით: „ამ პიესის
წარმოდგენა ბევრ იდგილას მინახავს, ხოლო ასე მწყობ-
რად და შეგნებით წარმოდგენილი კი არსადაა“. მართლაც
პიესა საუცხოვოდ იყო მომზადებული, თუმცა სალიან-
გო სცენები ჰკოცლობდა. როლებში თითქმის ყველამ ზე-
პირად იცოდა. განსაკუთრებით კარგები იყვნენ ი.
ივანიძე (გელა), ქ. მარგველაშვილი (ტურბა), რომელ-
მაც გასაოცრის სიწრფელით შესარულა თვის როლი,
ი. კივიცი (პატარა კახი). თავდგირიძე (ლევან ქვაბული-
ძე), რ. ჯიბლაძე (რევაზ ბებურიშვილი), ი. ქიზიყელი
(გივი ჩილაუაშვილი) და ა. შათირიშვილი (ბადურ-
ეცტი). დანარჩენიც პიესის საერთო მსგელოვანს ხელს
უწყობდნენ. წარმოდგენის გათავებისას ხალხმა და წარ-
მოდგენის მმართველ ზეიმით გამოაცილეს მსოფენი
მგოსანი, რომელმაც თვისი დასწრებით გაახარა მიყ-
რუბებული კუთხე.

ამ საღამოს მოწყობაში დიდი უნარი გამოიჩინა
გამგობამ, განსაკუთრებით ბ-მა ბ. ნასიძემ. როგორც
გვითხრობს, გამგობას ვანუშხაბას ყოველ კვირა პირ-
თოს სახალხო წარმოდგენები (4 კაჟიკიდან 30 კ-დე).
მეორე წარმოდგენა დღესაა. წარმოდგენილი იქნება
ირეთელის „დამარცხებულინი“.

შხაპანო

სახალხო სახლი. კვირას, 19 ღვინობისთვის,
სახ. სახლთან არს. ქ. წ. მ. წრემ დასდგა „მადაროს
უფროსი მუშა“ და „რაკ გინახავს ველარ ნახაე“
„მადაროს უფროსი მუშა“ ვერ იყო ისე ხელოვნ-
ურად შესრულებული, როგორც მოველოდით. ჯერ
ერთი პიესამდე არ არის სირთულე და მისი მარტივი
შინაარსი ბევრგან კოჭლობს სურათთა უსწორ-მასწორო
დახატვით. სამაგიეროდ მასში არის ძალიან ძლიერი
დრამატის, რომელიც მოთხოვს მუდამ ნერვიულობას,
რაც ისე ნაკლებ ეჭვრებათ ჩვენ სცენის მოყვარებთ.

ტურბაქ იყო ძველი ინჟინერის როლი. ბ. ხა-
ხანაშვილი. აქ ბ. გოციორიძე მოისუსტება (უფროსი
მუშა). შეუფერებელი დიასახლისი იყო ქ. რომანიშვი-
ლისა. გაზეიადებულია კანკალედა ქ. ანკარა (ქანნი).
არა უშავდა ბ. მეტრეველს.

სამაგიეროდ მშენიერად ჩაიარა პიესამ—, რაც
გინახავს ველარ ნახაე“. აქ ყველანი არა თუ თავის ად-
გილს პირდაპირ მშენიერნი იყვნენ, გარდა ბ.
მინდიაშვილისა, რომელიც ყოველთვის ყველა როლს
ერთნაირად ასრულებს და ბატონის როლში ხომ ის

სულ არ ვარგოდა. აქ ხანაშვილიც (გეგუა) „მადაროს“
კარგი იყო. თავისი ხელოვნური თამაშით შეუღლებილი
იყვნენ: ქიათური, ჯაბაური და გოციორი. სალიანო
სცენები ცოცხლად იყო შესრულებული. გრიმებიც შესა-
ფერი—მაგ, პატარაპალს ქ. ძუძა) ძალიან მოხდნილ
ჰქონდა და ძლიერ ლამაზად ატყდა. საუცხოვოდ იყო
ქ. ქართველიშვილის, (ორბოსე), სუსტობა და გელი-
კურაშვილი. ხალხი დიდძალი დაესწრო, ბევრი უკან
დაბრუნდა. დამსწრენი დიდთ ნასიამოვნები დაიშლნენ.

მეგობარი

მუთისის თმაბარი. 9 ოქტომბერს ქართულმა
დასმა წარმოდგინა კისტმევერსის ღრამა „ინსტიტი“. ეს
პიესა ძნელი შესასრულებელი ნაწარმოებია, რადგან
ლარიბია სცენიური ეფექტებით, რაც, ჩემის აზრით,
აუცილებელია პიესისათვის. ამიტომაც ძლიერ და-
ხელოვნებული მსახიობია საჭირო, რომ პიესამ სათა-
ნაღო შთაბეჭდილება მოახდინოს. ჩვენმა დასმა კი
თავისი საუეთესო ძალები არ დაიშურა ამისათვის და
საუცხოვოდ შესრულებული პიესა მოგვასწინნეს.

ქან ბერნუს (გ. მესხიშვილი) სულიერი ღრამა,
მისი ტანჯვა, შეურაცყოფი ქმრის და გამოჩინილი
ექიმის დატაცება შესაფერის ნიჭით, დაკვირვებით გვა-
ჩვენა, მუდამ ახალგაზდა ლადომ. სესილის (ქ. დავით-
თაშვილისა) მდგომარეობა, ორ ცეცხლის შუა ტრო-
ალი, ორ გრძნობის, სიბრალულის, რომელიც ის,
ის იყო სიყვარულად უნდა შეცლილიყო, და ქმრის
ერთგულებს შორის შეტაკება სასესებით დაგვისურათა.
ბ. შალიაშვილი ანდრე ბერნუს როლში ისე თავი-
სუფლად გრძნობდა თავს, თითქმის არხინად საკუთარ
ოთახში იყო და არა სცენაზე. ამ მსახიობის თვისება
სიმატირე და რეალობა, რაც ბევრს ჩვენს არტისტს
აკლია. ბ. მურუსიძე (დორტივე) ისე კარგად ასრუ-
ლებდა თვის როლს, ისეთი გაიძვერა ადამიანი
გვაჩვენა, რომ შეგვეჩიზნა. ქ. მდივანა, რომელმაც ეს
შეიძენდა ისეთ პატარა როლში, როგორც ტრეზ-
ხას როლია, ყველაფერი პირნათლად შესარულა.

დასასრულ მთარულად ჩაატარეს „პარიზული
ბიჭი“. ტასამ ბევრი აცინა საზოგადოება.

11 ოქტომბერს კი ჰაუტმანის „პატონსენა“
ითამაშეს. პიესამ საუცხოვოდ ჩაიარა და ერთი საუ-
კეთესობათანი იყო სეზონის დაწყებიდან.

ამ გარემოებას ხელი შეუწყო თითო პიესამ და
აგრეთვე მსახიობთა ენერჯამ. ასეთი შეთანხმებული,
სრული წარმოდგენა ჩვენს სცენაზე ხშირად არ იმარ-
თება.

მაგრამ 12 ამ თვეს დადგმული ბ. ვ. გუნას მიერ
გადმოკეთებული „ციხის საიდუმლო“ კოჭლობდა, რა-
გორც პიესა, თუმცა შემსრულებელნი წუწ—დაუფე-
ბელნი იყვნენ.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევდნ ბ.ბ. გუ-
ნია, მურუსიძე, შალიაშვილი. ქ. დავითაშვილს
თამარის როლის შესრულება უკვდ შეეძლო. ტასაც
გვეუცხავა. არა უშავდა რა ბ. მგალობლიშვილს. ბ.
ინხნელი, მართალია მომომის როლს ასრულებდა, მა-
ინც ზომავდ მტრ მოუხეშავი იყო.

ხალხი ორ უკანასკნელ პიესას ბევრი დაესწრო.

ბაქოს დრამ. წრისდასნი. კვირას, 12

ოქტომბერს, წარმოადგინეს **„დედინაცვალი“**, ტრ. რამიშვილის.

ეჟო დრო, როცა სოფელი სვლათს ძიღს განიხიდა. ცხოვრების ზედა ზარსე თავისუფლად დანტაცადენ ხელის „ჭია-ღუბო“ და უმიო-წყალოდ დრდნიდენ ხელის სულსა და კულს. ჩვენს მწერლობაში, განსაკუთრებით ბელეტისტიკაში, სკამო ადგილი აქვს მიხეილი ამ მის-რეს დაავთმყოფებულ სასოგადოებისას. ამისე მწერლები: „ტარეიდ მელაჰაძენი“ და სხვ. მრავალი, ხელხის სისხლით ტაბერალი „ჭია-ღუბო“, რომელთა გამრავლება დროთა ბრუნვის ბრალია და დრმა სოციალურ მიხეცეზეზე დამუერებულა. დღეს კი, როცა ბნელით მოსილ სოფელში სინათლის შუქი შეიჭრა, როცა ხელხი იღვიძებს და იძრობს სუეურობით გატედილ უმერების სბანს, ამ „ჭია-ღუბო“ თავისუფლად ცოცვასტ ფრთებით ეკვეტება. ხელხი კარგით აწიხეს დღის სინათლეზე და სისტიკათ მუსრავს მათ. ჩვენ დრმატურგანაშიც სკამოა უურადება აქვს მიქცეული ცხოვრების ამ შოვლანს. ნიჭიერი დრმატურგანს ტრ. რამიშვილი უკანასკნელ ზავსაში **„დედინაცვალი“** შიავა ასეთი ტრენდენცია არის გატარებული. ეოვლად ზეი სული, გულქვა სოფლის დედაკაცი (დედინაცვალი) წამ და უწეი სტემს ზადმოფო და შიშუელ-ტოტეელ გერს, რომ თავის მხერური სურვილები გაიჭროს. მისი სუეარელი მელხაზ უნგაძე, სინდაისა და ზატოხებზე სელალებული ადამიანი, რომელიც რაიერს აკეთებს და ხელხის ზურზეზე ცხოვრობს, შე-

თქმულობას წყობს დედინაცვლათს, რომ ამ უკანასკნელის მეორე ქმარი, ზატოხისნი და გულ-კეთილი ადამიანი, წეთი სოფელს გამოსვლამონ. მგრამ გამოდგაიბებული ხელხის ძლიერება სწორედ ამ დროს უსწრებს მათ და დირსეული სასჯელით—სიკვდილით უმისინიძღვება.

სამწუხაროდ ზეისა უნაკლული ვერ დაიგტა. არ ვაგით ჩვენი ნიჭიერი რეჟისორი როგორ უმხერს ზავსაში კილოს დაცვას, მოხლოდ ჩვენ კი აუცილებლათ მივგანხიან ის, თუ კი, რასაკვირველია, მოსახერხებელი იქნება სხვადსხვა გარეშე ზირობებში. ასეთივე შეხედულების ვართ ჩვენ ტანამოსიების შესახებც. მოქმედება სწარმოების გუარიაში. ასკანა და სსაკიარად, რომლებზედაც ლანარაკობენ ზავსაში, გუარის სოფლებია. სტენაზე „სსსინ-ბეგუარსა“ და სხვა გურულ სიმღერებს მღერან. ამ დროს გლეხები კარდა ასკანელისა, რომელსაც თავზე კაბალახი ხურავს და ახლუსი აცვია, ეველანი ქართლებს მოგატონებენ, როგორც ტანოსცემელით, ისე კილითი. მაურებლებზე ძლიან ტუდით მოქმედობს ეოვადეი ეს. მოთამაშეთა შორის ჩვეულებრივი დაკვირვებით თამაშობდენ და დირსეულათ სრურებლებენ თავთავიანთ როლებს შ. დადიანი (მალხაზ უნგაძე), ელო ანდრონიკა-შვილი (ელოკო) ქეთო ანდრონიკაშვილი (დედინაცვალი). დანარჩენი მოთამაშენი კი ზელს უწეობდენ ახსმბლს. **„დედინაცვლის“** შემდეგ წარმოადგინეს **„ბების სელარელი“** თარგ. დ. აწუურელისა. ბ. აწუურელმა ბეგრი აცინა დამსწრე სასოგადოება მოხდენილი თამაშით.

სან.

ქართული თეატრის ასაშენებლად შემოსწორეს:

- დ ბაქრაძემ—12 შ.
- ანდრო და გიორგი ლევანისძეთ ქავთარაძეებმა ათი თუმანი (100 შ.)
- ჭაჯი ბალაბეგ ნალიბეგოვა—25 შ.
- გ. ი ოკრომჭედლიშვილმა და ანდრეევმა ათი თუმანის (100 შ.)—ხეტეის მასლად.
- ქმა ე. კოტიევისამ—25 შ.
- ბაქოს სკოლის მასწავლებელ-მოწაფეებმა (შეთოდე კაკაბაძე—ოდიშელისგან შეკრებილია)—22 შ. 74 კ.
- კ. ოდიშარიამ (მებრძოლ წარმა გაწეუული ზადმოფოთი სთად. წარის კაცი)—3 შ.

- იოსებ ნინიძემ (სსსტუმრო „მარსელისა ვატრონი)—25 შ.
- ვლ. იოს. გვახარია—15 შ.
- ალექსანდრა ილ. ასულმა გვახარია-სამ—5 შ.
- იულ. ივ. ზუბალოვისამ—10 შ.
- ჭენ. ივ. ზუბალოვისამ—10 შ
- სანგანიძემ—2 შ
- ან. კეკელიძემ—2 შ.
- ვახაშვილმა—4 შ.
- სულავამ—1 შ.
- საბიაშვილმა—1 შ.

წიგნი

გ. მ. თუმანიშვილი—81 წიგნი და სხვა წიგნები (ქართულ და რუსულ ენებზე).
გიორგი ფოცხველი—თეატრალური ხე-სუთი მ., სინამ თეატრალ აშენდება.

ალ. გოცირიძე (სად. შერანაშინის რეპრეზენტაციის სსრკ-ის მისამართებით) და მუშათა შორის შეკრებილი—15 მ. 30 კ.

იასე მახარობლიძე (ბაქოდა) —10 მ.

ავ. ილ. გელოვანი (თბილისი) ბავშვთა ქართულ ჟანრის კატა შორის შეკრებილი—11 მან. 25 კ.

ფოთის მომ. საზ. „ეკონომიის“ გამგეობა—15 მ (ამასთანავე მოუწოდებს მომხმარებელ საზოგადოების წევრთ, თავიანთი წვლილი გადასდონ ამ საქმისათვის)

თამარაბა და მიშა—10 მ

ივ. ფარ. ნემსაძე, ნიკ. ვაბრ. ფხაკაძე და ან. უდინაძე—თეატრი ათ-ათი შუარი, სინამ ქართული ახალი თეატრალ აშენდება.

ექ. გ. ლოსაბერიძე (გუმბრადან)—15 მ.

მის. ი. ქიმიერიძე (ბორჯომიდან) 25 მ.

ბავშვთა ბიძინა მერკვილაძე (სახელწოდების დღეს მამისგან ნაჩუქარი)—1 მ. 50 კ (ეს ბავშვი 7 წლისა; ფული „ჩაქაღვლის“ რედაქციას გაუზიარა ქვემოთ მოხსენიებულ კრებას: „ჩემო დედა ნინო!

ქართული თეატრი რომ დაიწყა, მე ბევრი ვიტარე. ჩემი სახელწოდების დღეს რაც მამამ ფული მომიდოდა, სულ გაგზავნით ქართულ თეატრის ასაშენებლად.

თქვენს ბიძინა მერკვილაძე

ექ. გ. კ. ალშინაძე (მთაწარი) **ოტი თუმანი** (200 მ.), ამასთანავე აღუთქვა, სს თუმანიშვილის წიგნებს.

წერილი დედაქ. მიმართ

ბნა რედაქტორ! ამასთანავე გირადგენთ 4 მ. და 70 კ. ჩემს ნაწილობრივ შორის შეკრებულ ქართული თეატრის აღსადგენ თანხის განაღდებად. შემოსწორეს: ათ-ათი შუარი—ავ. შუბაძე, ივ. მახარობლიძე, ი. დოღონაძე, მ. ტყეშელაშვილი და ს. მანუაშვილი; თითო ანაზი—ავ. და დავ. ბიბილაშვილებმა; მატარაში, ბიბილაშვილმა, ი. კუბიძემ, დამუდგამიშვილმა, ი. დონაძემ, ლ. ებრაელიძემ და ს. ხოსროშვილმა; ქვესა შუარი—ბ. ნათიშვილმა, ესტ. კობერიძემ—10 კ.

არჩილ გიორგაძე

➔ **საზოგადოებრივი** ქართ. ღრამ. „საზოგადოების“ შესწავლა დღეს შეუძლია 12 საათზე ახალი კლუბის“ დარბაზში. განსახილველია: 1) 1913-14 წ. სეზონის ანგარიში; 2) მდგომარე და მომავალი წლის სეზონის ხარჯთაღრიცხვა; 3) ახალი წევრების მიღება; 4) ახალი თეატრის აღმშენებელ კომიტეტის არჩევა—დამტკიცება.

➔ **დაზამბ. საზოგადოებაში** წევრად ჩაწერისათვის საჭიროა 3 მან.

➔ **ფილიპიტო პარიზელ ძალს** განუზიარებ ქართული თეატრის გარდგობისთვის ერთი რომელიმე ტანისამოსი შეკვერის თავისი ხარჯით და თეატრის შესწორის. სასურველია ყველა ასეთმა კეთილმოქმედმა წინაღვე შემუშავებულ გეგმა-ნახაზის შესაფერი ტანისამოსი შეკვერის. საჭირო ცნობისათვის მსურველ ქველმოქმედ შეუძლიან მიმართონ ქართ. ღრამ. საზ. გამგეობის თავმჯდომარის თავ. პ. ი. თუმანიშვილის (ვახოვის ქუჩა, საკ. № 21), თავადლომარის ანაზავს თ. ნ. დ. ერისთავს (ბებუთოვის მ., № 34) და გამგეობის მდივანს იოსებ გუდუფანიშვილს (განუგულის ქუჩა № 8).

➔ **ქართული თეატრი შუბრადის** გამოსაცემად უკვე შეცადინებულა შეუდგა ქანი ნინო ყიფიანისა, მაგრამ ომიანობის გამო საქმის განხორციელება ჯერჯერობით შეუძლებელია.

➔ **მსო. ბავშვი**, რომელიც საგასტროლო ქუთაისის იყო, უკვე თბილისს დაბრუნდა.

➔ **ახალგაზრდა მახარობლი** ნ. გვარამის თანხმობით დასავლეთ საქართველოსკენ გაემგზავრნენ წარადგენების განსაზღვრად.

➔ **სპ. ყიფიანმა** უკვე დაასრულა თავისი პიესა „სულიანი“.

➔ **მწერალ-მთარგმელმა ავტ. მესხმა** თავის მიერ ნათარგმნ პიესების პონორარი (წლიურად 30 მანეთამდე) ქართ. თეატრის ასაშენებელ ფონდის განაღდებად გადასდო ყველა ვინც კი წარმოადგენს. მესხის ნათარგმნ ან გადმოკეთებულ პიესას, თუთხინილი პონორარი, თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციის უნდა გამოუგზავნოს.

➔ **ივ. გომეზაშვილმა** თავის მიერ ნათარგმნი პიესა ჰაპუტმანის „სულით ობოლი“, წარმოსადგენად ნებადართილი, ღრამ. საზ. გამგეობას შესწორა. ყველა ასეთმა შემომწირველმა თავისი წვლილი ქართ. ღრამ. საზოგ. გამგეობას უნდა გაუგზავნოს.

➔ **ღრამ. ავტორის საზოგადოებრივი** წარმოსადგენად დანიშნულია ირთველის „დამარცხებული“ ადგილების ფასები 4—50 .-დ.

➔ **საზოგადოებრივი** გადასწვივა თავის მიერ ნათარგმნი სულიანის პიესები „ყაჩაღები“, „ფიჭვის შეთქმულება“, „სოლომონის ტელა“ და „მარიამ სიუხტი“ ცალკე-ცალკე წიგნებად გამოაცემინოს და ხარჯს გარდა სრული შემოსავალი ქართ. თეატრის ასაშენებელ თანხს შესწოროს.

➔ **პირველი პონორარი** პირველი თავის ნათარგმნი პიესის „ილირის ასული“ ოსებ ინტელექტუალმა ქართ. თეატრის ასაშენებელ თანხის განაღდებად გადასცა.

➔ **მსო. დღინიშვილმა** შემოიტანა 50 მან. და 75 კ. თბილისის ცენტრალურ ტელეგრაფის მოხელეთა შორის შეკრებილი. შემომწირველთა სიას შევადგე ნომერში დაგებულად.